

Handläggare:
Linn Ljunglöf Ahlenius, 08-508 25 077
Marianne Gabrielsson, 08-508 25 950

Till
Socialnämnden

Slutrapporter till Länsstyrelsen i Stockholms län

Förebyggande arbete och tidiga insatser riktade till barn till missbrukare m.fl., år 2010

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande och bifogade slutrapporter till Länsstyrelsen i Stockholms län.

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Tina Heinsoo
Tf avdelningschef

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholms län har fram till och med år 2010 fördelat medel till förebyggande arbete och tidiga insatser för barn. Länsstyrelsen har beviljat socialnämnden medel för tre olika projekt, varav två har genomförts i samarbete med ideella organisationer. I detta ärende redovisar förvaltningen projektens slutrapporter. Två av projekten har övergått i annan projektfinansiering. Det tredje projektet har avslutats då det inte har nått målgruppen som planerat. Förvaltningen föreslår att socialnämnden (SoN) överlämnar detta tjänsteutlåtande och bifogade slutrapporter till Länsstyrelsen i Stockholms län.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor.

Bakgrund

Regeringen har sedan år 2001 avsatt medel för implementeringen av de nationella handlingsplanerna för alkohol- och narkotikaområdet. De aktuella nationella handlingsplanerna för alkohol- och narkotikaområdet gäller för åren 2006-2010. Utvecklingsmedlen är avsedda för den kommunala socialtjänsten eller socialtjänsten i samarbete med andra myndigheter eller organisationer. Kommunerna i Stockholms län har kunnat ansöka om medel för att utveckla verksamheter för följande målgrupper.

- Barn till föräldrar med missbruksproblem
- Barn till föräldrar med psykisk ohälsa
- Barn i våldsutsatta familjer
- Våldsutsatta missbrukande kvinnor

Kommunens egen insats ska motsvara minst halva kostnaden för projektet.

Under åren 2009 – 2010 beviljade Länsstyrelsen i Stockholms län årligen medel för tidiga insatser till Stockholms stad för tre olika projekt. Projektmedlen för tidiga insatser har upphört från och med år 2010. Samtliga projekt som beviljades medel för tidiga insatser av länsstyrelsen ska slutrapporteras senast den 30 november 2011.

Slutrapporter

1. Projektet KÄLLAN/BUFIPS

Projektbakgrund

Länsstyrelsen beviljade 2009-06-16 socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, 150 000 kronor till projektet ”KÄLLAN/BUFIPS”. Projektet har genomförts i samarbete med Schizofreniförbundet. Länsstyrelsens beslut gällde för en 21-månaders projektperiod. Projektet beviljades 2011-06-08 ytterligare 80 000 kronor för sex månader. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden har bidragit med en motsvarande insats i projektet om totalt 230 000 kronor. Projektet ”KÄLLAN/BUFIPS” avslutades 2011-10-31.

De beviljade medlen har använts till lokalkostnader och personalkostnader för en gruppleddare på deltid.

Sedan år 1995 driver Schizofreniförbundet verksamheten Källan som erbjuder stöd till barn, ungdomar och föräldrar i familjer där någon av föräldrarna är drabbade av psykisk ohälsa. Källan ville med projektet ”KÄLLAN/BUFIPS” på ett

mer genomarbetat sätt nå ut till familjer med psykisk ohälsa och där det finns språkliga och ibland kulturella hinder. Projektet ville verka för ett mer utåtriktat arbete för att nå målgruppen och samverka med andra aktörer som till exempel socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri, skola och andra organisationer. Inom projektet avsåg Källan att erbjuda mindre barngrupper, utökad antal träffar och mer omfattande föräldrakontakt.

Målsättning

Projektet ”KÄLLAN/BUFIPS” skulle verka för att anpassa Källans metoder för att bättre kunna möta barn och ungdomar som har föräldrar med psykisk ohälsa och där en komplicerande faktor är språk- och kulturbarriärer.

Projektperiod

2009-10-05 – 2011-10-31

Projektets erfarenheter

Projektet drevs av en projektledare som är legitimerad psykoterapeut. Projektledaren tog bland annat fram en broschyr om verksamheten och distribuerade den till olika samarbetspartners. Projektledaren hade även kontakt med socialtjänst, skola, vuxenpsykiatri och barn- och ungdomspsykiatri för att nå målgruppen.

Sammanlagt har BUFIPS haft kontakt med 22 barn och tonåringar. Det visade sig dock vara mycket svårt att samla barn ur målgruppen för gruppverksamheten. Gruppen skulle bestå av minst fyra deltagare. Tre gruppöversök har gjorts under projektiden för tonåringar. Det var dock enbart en grupp med fyra deltagare som genomfördes enligt metoden och endast sex barn och tonåringar deltog i mer än ett gruppmöte. BUFIPS mötte upprepade svårigheter med att anmälda deltagare inte kom till möten. I en del fall förklarades det av att föräldrar inte ville att barnen skulle delta. Projektet strävade efter att få deltagare till grupperna genom kontakter med föräldrar och skola. Men trots olika försök resulterade det således slutligen i att endast en grupp om fyra fullföljdes.

De flesta som visade intresse av att delta i BUFIPS var barn i tonårsåldern. Därför organiserades det från början tre tonårsgrupper. Det fanns dock en ambition om att starta en barngrupp. I mars 2011 fanns endast två barn (7-12 år) som ville delta och en barngrupp kunde därför inte påbörjas.

De teman man arbetat kring vid gruppmötena har varit följande.

- Alla barn växer i sin speciella familj
- Min förälder har drabbats av psykisk sjukdom – vad är det?
- Psykiska funktionsnedsättningar hos förälder och barnens behov att kompensera och hjälpa
- Jag trivs i min familj...
- Om känslor
- Det är bra för mig att få det stöd jag behöver

Gruppledaren upplever att det var mycket man kunde hjälpa gruppdeltagarna med när en grupp väl kom till stånd. Deltagarna tog emot det som man samtalade om, de arbetade i gruppen med alla uppgifter och tog snabbt emot nya kunskaper. En positiv anda fanns i möten och en bra gruppdynamik.

Projektledaren anser att "KÄLLAN/BUFIPS" till viss del uppfyllt projektets målsättning men konstaterar att det var mycket svårare än förväntat att få en fungerande gruppverksamhet med denna inriktning. Orsaken till detta kan bland annat vara att målgruppen var ny i sammanhanget och att många föräldrar inte var bekväma med att låta sina barn delta i gruppverksamheten. Trots olika försök att få till stånd ett deltagande var det slutligen endast en grupp med fyra deltagare som kunde genomföras.

Projektets fortlevnad

Projektet har avslutats den 31 oktober 2011 och kommer inte att överföras i ordinarie verksamhet då man inom projektet inte funnit lämpliga metoder för att nå målgruppen.

2. Projekt Mammagrupper på Ersta Fristad

Bakgrund

Projektet Mammagrupper på Ersta fristad startade 2009-09-01 efter att socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, i samarbete med Ersta Fristad, beviljats 270 000 kronor från länsstyrelsen i Stockholms län. Länsstyrelsen beviljade 2010-06-10 fortsatta medel om 330 000 kronor. Sammanlagt har projekt Mammagrupper på Ersta Fristad beviljats 600 000 kronor för perioden 2009-09-01 – 2011-08-31. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden har bidragit med en motsvarande insats i projektet om totalt 600 000 kronor. Projektet har övergått i annan finansiering.

De beviljade medlen har använts till att betala lönerna för två halvtidsanställda mammagruppledare.

Målgruppen är mammorna till de barn som går i traumabearbetande behandling på Ersta fristad. Mammorna har själva utsatts för våld i nära relation, av barnens pappa eller styvpappa.

Projektet har innefattat gruppstöd till mammor parallellt med att deras barn går i gruppbehandling. För att uppnå bästa effekt för barnen i deras gruppbehandling har Ersta fristad ansett att det är nödvändigt att även mammorna ska ha fått gå i parallella gruppsamtal. Detta för att mammorna behöver få kunskap och förståelse för vad barnen gör i sin grupp och hur barnen kan reagera på sin behandling. Mammorna behöver även få stöd i sin föräldraroll och en ökad förståelse av hur de själva, deras barn och relationen dem emellan har påverkats av det våld som de har utsatts för av barnens pappa eller styvpappa.

Projektmålsättning

Målsättningen med projektet var att mammorna ska få möjlighet att följa barnen i den process de genomgår när de deltar i barngrupperna samt att mamman ska få hjälp och stöd i sin föräldraroll.

Projektets erfarenheter

Under perioden 2009-09-01 – 2011-08-31 har Ersta fristad genomfört sex olika grupper för mamma och barn. Barnens åldrar har varit mellan 3 och 12 år. Varje gruppbehandling har omfattat mellan 12-16 gruppsammanskomster utöver enskilda inledande och avslutande samtal för mammorna. Sammanlagt har 19 mammor deltagit.

Utöver detta har ett antal mammor gått i individuella samtal parallellt med deras barns enskilda behandlingar. Det har varit en lösning när det inte har funnits någon grupp som har passat åldersmässigt för barnet, eller när det har varit andra skäl som har gjort att Ersta fristad har valt att ge mamma och barn en individuell behandling. De båda har kommit tillsammans och mamman har gått i samtal hos mammabehandlaren och barnet har gått hos barnbehandlaren. Det är sammanlagt 14 mammor som har gått i individuella samtal parallellt med deras barns individuella behandling. Antalen samtal har varierat mellan 3 till 15 samtal.

Enligt gruppledarna har de positiva effekterna av gruppstödet för mammorna bland annat varit en ökad förståelse av hur de själva, deras barn och relationen till deras barn har påverkats negativt av det våld som de har upplevt från pappa eller styvpappa. Detta är något som, enligt Ersta fristad, kan minska mammornas känsla av skuld och skam. Mammorna kan även uppge att de inte känner sig lika oroliga inför deras barns framtid och att de har fått mer framtidshopp. Mammorna uttrycker även att de kan möta barnen bättre utifrån barnens behov av trygghet, struktur, förutsägbarhet och gränser.

Hinder i projektet har främst rört frågan om pappors medgivande till behandling när föräldrarna har gemensam vårdnad. Om inte barnet får medgivande kan inte heller mamma delta i gruppstöd eftersom det bygger på att barnet går i behandling hos Ersta. Ett annat hinder är när papporna inte går med på att minska på eller helt upphöra med umgänget under tiden som behandling pågår. Ersta fristads erfarenhet är att barnets umgänge med den person som har utsatt mamma och barn för våld försvårar, i det närmaste omöjliggör, för barnet och därigenom mamma att tillgodogöra sig gruppstödet.

Mammorna har överlag i de enskilda utvärderande/avslutande samtalen hos Ersta fristad uttryckt en hög grad av nöjdhet med behandlingsinsatsen och bemötandet. Ersta fristad anser det dock vara av stor vikt att få gruppbehandlingsmetoderna externt utvärderade. Detta utvärderingsarbete har beviljats medel från länsstyrelsen men påbörjats under 2011 och kommer således att avrapporteras vid senare tillfälle.

Projektets fortlevnad

Projektet fortsätter parallellt med Erstas barngrupper. Projektet har i samarbete med socialnämnden beviljats medel från länsstyrelsen för år 2011 inom ramen för satsningen utvecklingsmedlen för att stärka stödet till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

3. Projekt Barnfrid

Projektbakgrund

Projekt Barnfrid Stockholm tar avstamp i erfarenheter gjorda inom det länsstyrelsestödda projektet Centrum för Gruppstöd år 2006-2009. Där uppmärksammades att staden saknade tillräckliga verktyg för att hjälpa barn som är utsatta för våld i den egna familjen. Arbetet visade sig främst vara inriktat på barn som bevittnat våld. Erfarenheter visade att våld i stor utsträckning var riktad mot barn och att socialtjänsten i staden behövde förstärka sitt arbete med familjerna. Misshandeln av barnen var i flera fall inte av det slaget att ett LVU var aktuellt. Efter ansökan beviljades medel i september 2009. Ett behov av att utveckla barnavårdsutredningarna vid utredningsenheterna identifierades och medel för ett tredje projektår beviljades för utbildning till stadens 14 utredningsenheter i utredningsmodellen Signs-of-Safety. Sammanlagt har projektet beviljats 1 155 tkr för åren 2009-2011.

Målsättning

Projektet har som övergripande avsikt att stärka stadens arbete med våldsutsatta barn och deras familjer. Barnfrids syfte var under de två första projektåren att inventera, finna och utarbeta en strategi för att implementera verk samma insatser i socialtjänstens arbete med familjer där våld är riktat mot barnen och där barnen bor kvar hemma. För det tredje projektåret har målsättningen varit att genomföra en utbildning i Signs-of-Safety.

Projektperiod

2011-01-26 – 2011-11-17

Projektets erfarenheter

I årsrapporten 2011 beskrivs hur Barnfrid har tagit del av erfarenheter från arbetet i stadsdelsförvaltningarnas utredningsenheter. I rapporten förmedlas att familjerna har svårigheter att ta emot insatser då våldet förnekas eller bagatelliseras. Det som sker inom ramen för en barnavårdsutredning blir därför extra viktigt. Det handlar om att säkerställa att våldet upphör på kort sikt och att motivera föräldrarna till fortsatta frivilliga insatser för att säkerställa barnets långsiktiga trygghet.

Barnfrid har uppmärksammat ett behov av att utveckla arbetet med barnavårdsutredningarna. Utredningsmodellen Signs-of-Safety syftar till förbättrade bedömningar avseende risk och skydd. Signs-of-Safety innefattar metoder för säkerhetsplanering för att barn ska vara trygga efter en anmälan om våld i

familjen. Under år två har projektmålen uppfyllts. Inför det tredje projektåret har projektplanen uppdaterats till att omfatta utbildning och implementering av Signs-of-Safety. Barnfrid anordnade år 2011 seminarier om våldsutsatta barn och verksamma arbetssätt inom området.

Under Barnfrids tredje projektår 2012 kommer stadens utredningsenheter barn 0-12 år att erbjudas utbildning i utredningsmodellen Signs-of-Safety. Modellen syftar till förbättrade bedömningar avseende risk och skydd, samt metoder för säkerhetsplanering för att barn ska vara trygga efter en anmälan om våld i familjen. Samtliga 14 stadsdelsförvaltningar har tackat ja till erbjudandet om utbildning i Signs-of-Safety. Under 2012 kommer fokus i projektet därmed att vara inriktat på att utbilda och integrera Signs-of-Safety vid stadens utredningsenheter.

Projektets fortlevnad

Projektet har beviljats fortsatta medel från länsstyrelsen för år 2012 inom ramen för satsningen utvecklingsmedlen för att stärka stödet till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen kan konstatera att *projektet BUFIPS*, inom Källan Schizofreniförbundet, sedan projektstart har haft svårt att nå sin målgrupp. Endast en grupp kunde fullföljas under projektets 19 månader. Projektet har varit i kontakt med 22 barn men bara sex av dem deltog mer än en gång i gruppverksamheten. Förvaltningen anser att detta är för få personer för att projektet ska kunna anses ha uppfyllt sina mål. Projektet har inte heller resulterat i tydliga slutsatser om vilka metoder som är mest framgångsrika för att nå målgruppen. Förvaltningen delar Schizofreniförbundets uppfattning om att det finns ett behov av verksamheten men att metoderna för att nå målgruppen måste ses över inför ett eventuellt framtida projekt med likande målgrupp och inriktning. Projektet har avslutats och kommer inte att tas upp inom ordinarie verksamhet hos Schizofreniförbundet.

Förvaltningen ser projektet med *mammagrupper på Ersta Fristad* som en viktig del i helheten av arbetet med barnen. Förvaltningen anser att projektet har visat sig framgångsrikt då mammorna under gruppstödet, enligt gruppledarna, fått en bättre förståelse för konsekvenserna av att ha varit våldsutsatt. De har även fått en ökad förståelse för barnens utveckling och för hur barnen har påverkats av det våld som de har upplevt. Mammorna har, enligt gruppledarna, till viss del fått en bättre relation och samspel med sina barn. Projektet kommer att fortgå inom ramarna för länsstyrelsens utvecklingsmedel för att stärka stödet till våldsutsatta kvinnor och barn som har bevittnat våld. Projektet kommer att utvärderas externt, vilket kan ge ett ytterligare underlag till att värdera projektets resultat och dra lärdomar av det.

Då projektet *Barnfrid* har uppfyllt projektmålen kommer det tredje projektåret år 2012 i enlighet med den nya projektplanen att inriktas på att utveckla barnavårdsutredningen med avseende på barnets trygghet

Förvaltningen föreslår att socialnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande och bifogade slutrapporter till Länsstyrelsen i Stockholms län.

Bilaga

1. Slutrapport: Schizofreniförbundet ”KÄLLAN/BUFIPS”
2. Slutrapport: Ersta Fristad ”Mammagrupper”
3. Slutrapport: Barnfrid